

УДК 338

ЄВГЕНІЯ ГНАТЕНКО, ІРИНА СОБОЛЕВА

м. Миколаїв

brend_iren@mail.ru

ПРОБЛЕМИ ЧИННОЇ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті досліджено особливості спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні та переваги застосування єдиного податку суб'єктами господарювання в конкурентному середовищі. Детально розкрито перспективи та напрями реформування спрощеної системи оподаткування та сформовані пропозиції щодо її удосконалення. Матеріал статті може бути використано фізичними і юридичними особами підприємцями – платниками єдиного податку, науковцями, викладачами вищих навчальних закладів, аспірантами та студентами економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Ключові слова: малий бізнес, оподаткування, єдиний податок, реформування, конкурентне середовище.

Європейський вектор інтеграції, жорсткі умови конкурентного середовища, політична ситуація в Україні та рух до бюджетної децентралізації відображаються на мінливості вітчизняного законодавства, і в першу чергу, реформуванні податкової системи. Основні зусилля в реформуванні податкової системи спрямовані на «детінізацію» економіки, і значна увага приділяється реформуванню спрощеної системи оподаткування обліку та звітності суб'єктів підприємницької діяльності. Однак, замість поліпшення бізнес-клімату нераціональне реформування може нести негативні наслідки і завести дрібний бізнес в «тінь», тому до змін в спрощеній системі оподаткування необхідно ставитись зважено, опираючись на наукові дослідження. Сектор малого бізнесу є дуже чутливим до різних нововведень, а кризове становище, що спо-

стерігається протягом останніх років в економіці України, ще більш негативно впливає на економічну стійкість малих підприємців в конкурентному середовищі.

Дослідженню стану систем оподаткування малого бізнесу, специфіки організації та використання спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, а також напрямів її вдосконалення розглянуто у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців: В. Л. Андрущенко, В. В. Буряковського, Г. М. Білецької, З. С. Варналія, В. М. Кмітя, П. В. Мельника, М. Н. Сидимира, В. О. Юрчук та ін. [1]. Проте необхідно зауважити, що більшість матеріалів є застарілими, оскільки не враховують реального стану економіки країни в умовах фінансово-економічної і політичної кризи, воєнних дій та частих змін податкового законодавства.

Таблиця 1

Основні переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва України

Переваги	Недоліки
– спрощена процедура при реєстрації суб'єктів господарювання як платника єдиного податку; – прості розрахунки суми податку до сплати; – спрощена форма фінансової та податкової звітності СМП; – ведення бухгалтерського обліку на основі загального та/або спрощеного плану рахунків; – надання права вибору щодо сплати ПДВ; – відмова від сплати низки податків	– обмеження у видах діяльності, обсязі доходу і кількості працівників; – розмір податку для платників 1-ї і 2-ї груп не залежить від результатів діяльності; – обов'язкова сплата єдиного соціального внеску у мінімальному розмірі не залежно від результату діяльності

Таблиця 2
Групи та критерії відповідності для права перебувати на спрощеній системі оподаткування та мінімальні суми ЄП та ЄСВ в 2017 році

Групи	Кількість найманих працівників (п. 291.4. ПКУ)	Дохід за календарний рік, що передував періоду на єдиний податок (п. 291.4. ПКУ)	Види діяльності	Ставка єдиного податку	Податковий звітний період		Сплата	
					ЄП	ЄСВ	ЄП	ЄСВ
1. Фізичні особи-підприємці	Без найманих працівників	Не перевищує 300 тис. грн.	Здійснюють роздрібний продаж товарів або надають побутові послуги населенню	До 10% розміру прожиткового мінімуму встановленого на 1 січня податкового (звітного) року (п.293.2 ПКУ)	1. Податковий період (п.294.1 ПКУ) для груп 1-2 – календарний рік; 2. Декларацію з ЄП подають ФОП-єдинники груп 1-2 – 1 раз на рік протягом 60 к. дн., що настанім за останнім к. дн. звітного (податкового) року	Звітний період – календарний рік. Звіт (форма Д5) подають один раз на рік до 10 лютого року, що настає за звітним періодом (п. 2 розд. III Порядку № 435 (Порядок формування та подання страховальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженій наказом МФУ від 14.04.2015 р. № 435)	ФОП груп 1 – 2 авансовим внеском не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця або авансовим внеском за весь звітний період (п. 295.1 ПКУ)	Мінімальний розмір ЄСВ для ФОП групи 1 (22% від МЗП × 50% = 22% × 3200 × 50% = 352,00 Мінімальний розмір ЄСВ для ФОП груп 2-3 (22% від МЗП = 22% × 3200 = 704,00
2. Фізичні особи-підприємці	До 10 працівників	Не перевищує 1,5 млн грн.	Надають послуги платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	У межах до 20% розміру мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня податкового (звітного) року (п.293.2 ПКУ)	1. Податковий період (п. 294.1 ПКУ) для груп 3 – календарний квартал. 2. Єдинники групи 3 подають декларацію з ЄП щокварталу протягом 40 к. дн., за останнім к. дн. звітного (податкового) кварталу	Звітний період – календарний рік. Звіт (форма Д5) подають один раз на рік до 10 лютого року, що настає за звітним періодом (п. 2 розд. III Порядку № 435 (Порядок формування та подання страховальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженій наказом МФУ від 14.04.2015 р. № 435)	ФОП груп 3 – протягом 10 к. дн., що настають за граничним строком подання декларації (п. 295.3 ПКУ)	Сплачується щоквартально до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачують ЄСВ (абз. 3 ч. 8 ст. 9 Закону про ЄСВ) або щомісячно авансовим внеском – до 20 числа кожного місяця поточного кварталу (п.п. 2 п. 6 розд. IV Інструкції № 449)
3. Фізичні особи-підприємці та юридичні особи	Кількість працівників необмежена	Не перевищує 5 млн грн.	Займаються наданням посередницьких послуг з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також діяльністю з виробництва, продажу ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів	1) 3% доходу – у разі сплати ПДВ згідно з ПКУ; 2) 5% доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку	1. Податковий період (п. 294.1 ПКУ) для груп 3 – календарний квартал. 2. Єдинники групи 3 подають декларацію з ЄП щокварталу протягом 40 к. дн., за останнім к. дн. звітного (податкового) кварталу	Звітний період – календарний рік. Звіт (форма Д5) подають один раз на рік до 10 лютого року, що настає за звітним періодом (п. 2 розд. III Порядку № 435 (Порядок формування та подання страховальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженій наказом МФУ від 14.04.2015 р. № 435)	ФОП групи 3 – протягом 10 к. дн., що настають за граничним строком подання декларації (п. 295.3 ПКУ)	Сплачується щоквартально до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачують ЄСВ (абз. 3 ч. 8 ст. 9 Закону про ЄСВ) або щомісячно авансовим внеском – до 20 числа кожного місяця поточного кварталу (п.п. 2 п. 6 розд. IV Інструкції № 449)
4. Сільськогосподарські підприємства	Кількість працівників необмежена	Питома вага продаж с/г товарів за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить 0,19–6,33% нормативно-грошової оцінки 1 га землі	Щорічно станом на 1 січня і подають декларацію не пізніше 20 лютого поточного року	Звітний період – календарний рік. Звіт (форма Д5) подають один раз на рік до 10 лютого року, що настає за звітним періодом (п. 2 розд. III Порядку № 435 (Порядок формування та подання страховальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженій наказом МФУ від 14.04.2015 р. № 435)	Щоквартально протягом 30 к. дн. у розмірах: у I кварталі – 10%; у II кварталі – 10%; у III кварталі – 50%; у IV кварталі – 30%	Мінімальний розмір ЄСВ для ФОП групи 1 (22% від МЗП × 50% = 22% × 3200 × 50% = 352,00 Мінімальний розмір ЄСВ для ФОП груп 2-3 (22% від МЗП = 22% × 3200 = 704,00

Варто погодитись з результатами досліджень, що проводять Д. В. Ляпін та В. І. Дубровський [3], котрі наголошують про недоцільність негайного реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а у разі проведення будь-яких змін, що стосуються малого бізнесу бути вкрай обережними. Вироблення ж ефективної стратегії реформування спрощеної системи залишається одним з найактуальніших питань податкової реформи, бо від неї залежить самий масовий сектор економіки, оскільки на сучасному етапі розвитку національної економіки України близько 93% суб'єктів господарювання займаються підприємницькою діяльністю як суб'єкти малого бізнесу, що вкотре підтверджує необхідність вдосконалення чинного податкового законодавства України з метою створення сприятливих умов для подальшого розвитку їхньої діяльності.

Метою дослідження є встановлення проблем чинної спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів господарювання України та окреслення напрямів її реформування в умовах конкурентного середовища.

Запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні було спричинено необхідністю подолання кризових тенденцій в економіці та стимулюванням виходу з «тіні» суб'єктів малого бізнесу. Її поява стала актом компромісу між державою та суб'єктами господарювання в основу якого лягло одержання відносно невеликих сум податку в обмін на легальну прозору діяльність найбільшого сектору економіки (понад 93% підприємств України – малі). Спрощення форм обліку та звітності стало вагомим кроком підтримки для малих суб'єктів господарювання та дозволило значно знизити витрати обліку. Для порівняння витрати обліку великих підприємств складають до – 0,07%, а витрати обліку суб'єктів господарювання – мікропідприємств з середньостатистичним оборотом до 300 тис. грн становлять понад 8% їх обороту.

Законодавче впровадження спрощеної системи оподаткування обліку та звітності відбулось на основі Указу Президента України, в якому було визначено критерії і проце-

дуру застосування спрощеної системи. Переважна увага в Указі приділялася системі реєстрації та оподаткування суб'єктів господарювання, та веденню книги обліку доходів. Даний механізм зі змінами збережено в Податковому кодексі виключно для фізичних осіб-підприємців [5].

Згідно п. 291.2. статті 291 Податкового Кодексу України – спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, визначених в статті 297.2, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [5]. Однак механізми спрощеної системи обліку та звітності для малих підприємств – юридичних осіб сформувались дещо пізніше.

Механізм складання та подачі спрощеної форми звітності для малих підприємств впроваджено на підставі Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [6]. Затвердження плану рахунків, яким користуються в обліку суб'єкти малого підприємництва відбулось на підставі Наказу МФУ «Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку» [4]. Механізм спрощеної форми обліку, що застосовує подвійний запис і призначений для складання спрощеної звітності за формами 1-м та 2-м. закріплено в Методичних рекомендаціях по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами № 422 [2] та механізм спрощеної форми обліку без подвійного запису призначеного для складання спрощеної звітності за формами 1-мс та 2-мс, що закріплено в методичних рекомендаціях із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами № 720 [2]. Детальна інформація щодо особливостей використання спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності (податкові групи платників, ставки оподаткування, особливості форм обліку та звітності для кожної з податкових груп) відображена в розділі XIV «Спеціальні податкові режими» Податкового кодексу України [5].

Перебування суб'єктів малого підприємництва на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності має низку переваг, однак

поряд із цим присутні й суттєві недоліки (табл. 3) [1].

Сучасний стан спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні характеризується суттєвими зрушеннями, що пов'язано з нововведеннями. В контексті податкової реформи у 2017 році суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на чотири групи платників єдиного податку, спостерігаються зміни щодо сум єдиного внеску та єдиного податку, які необхідно сплачувати у 2017 році (табл. 2).

Підсумувавши зазначене вище, слід відмітити, що розглянуті нововведення стали кроком, який передбачає акцентування уваги на підтримці найменших і найслабших суб'єктів малого бізнесу. Проаналізувавши недоліки спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, з метою досягнення мінімальної рівноваги між державними та підприємницькими інтересами необхідно реалізувати комплекс таких заходів:

- запровадження граничного обсягу виручки від реалізації на основі його залежності від мінімальної заробітної плати, що дозволить створити автоматичний індексатор, що в майбутньому надасть можливість не вносити зміни до податкового законодавства з метою коригування параметрів спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності;
- прийняття закону, в якому буде вказано розмір штрафних санкцій для платників єдиного податку за порушення трудового законодавства;
- надання професійних консультацій суб'єктам малого підприємництва щодо специфіки та переваг використання

спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності від моменту започаткування власної справи до здійснення прибуткової підприємницької діяльності.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження слід відмітити, що поступове впровадження зазначених вище заходів, максимально адаптованих до умов вітчизняної економіки, може стати одним із перспективних напрямків реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва України та забезпечить розвиток малого бізнесу і національної економіки України в умовах конкурентного середовища.

Список використаних джерел

1. Білецька Г. М. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії [Електронний ресурс] / Г. М. Білецька, М. В. Кармаліта, М. О. Куц та ін. : [монографія]. — К. : Алерта, 2012. — Режим доступу : http://ndifp.asta.edu.ua/files/doc/publications/Alerta_NDI_Bileckaya_monograf_300712_avt.pdf.
2. Ковов І. С. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності / І. С. Ковова // Інноваційна економіка. [Електронний ресурс] — 2015. — № 1. — Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/56.pdf.
3. Кміть В. М., Судомир М. Б. Переваги та недоліки функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні // Інноваційна економіка. — 2013. — № 1. — С. 57—62.
4. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями від 15.04.2017) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» : Наказ МФУ від 25.02.2000 р. № 39 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.

YEVCHENIIA GNATENKO, IRYNA SOBOLEVA
Mykolalv

CURRENT PROBLEMS SIMPLIFIED TAXATION SYSTEM ENTITY IN A COMPETITIVE ENVIRONMENT

In the article the features of the simplified system of taxation, accounting and reporting in Ukraine and benefits of the unified tax entities in the competitive environment. Details disclosed prospects and directions of reform simplified tax system and generated proposals for its improvement. Material paper can be used natural and legal persons entrepreneurs – a single tax payers, researchers, university professors and students of economic specialties universities.

Keywords: small business, taxation, single tax, reform, competitive environment.

ЕВГЕНИЯ ГНАТЕНКО, ИРИНА СОБОЛЕВА
г. Николаев

ПРОБЛЕМЫ ДЕЙСТВУЮЩЕЙ УПРОЩЕННОЙ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЕ

В статье исследованы особенности упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности в Украине и преимущества применения единого налога субъектами хозяйствования в конкурентной среде. Подробно раскрыты перспективы и направления реформирования упрощенной системы налогообложения и сформированы предложения по ее усовершенствованию. Материал статьи могут быть использованы физическими и юридическими лицами предпринимателями – плательщиками единого налога, учеными, преподавателями высших учебных заведений, аспирантами и студентами экономических специальностей высших учебных заведений.

Ключевые слова: малый бизнес, налогообложение, единый налог, реформирование, конкурентная среда.

Стаття надійшла до редколегії 19.05.2017

УДК 657.222:330.15

ИРИНА ЗАМУЛА

м. Житомир
zamulairina@gmail.com

ТЕТЯНА ОСАДЧА

м. Херсон
tetianastosadcha@gmail.com

ВИТАЛІЙ ТРАВИН

м. Житомир
vitaliytravin2@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗПОДІЛУ ПРИРОДНОЇ РЕНТИ НА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ ВІДПОВІДНО ДО ПОЛОЖЕНЬ КОНЦЕПЦІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Сформована природна рента підлягає перерозподілу між державою та суб'єктом господарювання. З огляду на особливості використання та відновлення природних ресурсів, відповідно до положень концепції сталого розвитку, встановлено склад і функції рентних платежів, передбачених законодавством України. Окреслено особливості справляння рентних платежів для ряду природних ресурсів. Пропозиції спрямовано на досягнення справедливого розподілу природних багатств між існуючим і майбутніми поколіннями на основі удосконаленого облікового відображення рентних відносин.

Ключові слова: рента, природна рента, сталий розвиток, розподіл ренти, рентні відносини, рентні платежі, мікроекономіка.

У світовій практиці завдання щодо вилучення державою ренти, зокрема природно-ресурсної, та її перерозподілу розв'язуються із врахуванням особливостей, що визначаються природно-ресурсним потенціалом

окремої країни, її адміністративно-територіальним устроєм, роллю країни на світових ринках факторів виробництва, а також сучасними досягненнями економічної теорії й практичним значенням рентних платежів у